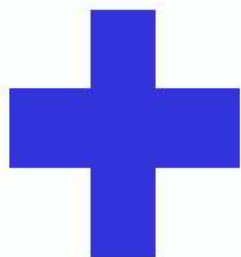

**Kutya -
macska**

Elsősegély

Tartalomjegyzék

Előszó.....	2
1. Légy óvatos!.....	3
2. Klinikai vizsgálat, alapértékek.....	3
3. Autóbaleset, esés.....	5
4. Kötések.....	5
A fedőkötés.....	5
Nyomókötést.....	6
Szorítókötéssel NE.....	7
5. Eszméletvesztés.....	7
6. Mérgezések.....	8
7. Harapás.....	9

Előszó

Ez a kis jegyzet tájékoztató jellegű, rövid összefoglalás a leggyakoribb helyzetekről, amikor szükség van elsősegélynyújtásra. Érdemes többször átolvasni, hogy szükség esetén tisztában légy vele, mit kell tenned!

Ha baleset éri háziállataidat vagy hirtelen rosszul lesznek, ugyanúgy, mint embernél is, sokszor életet menthet, ha tudod, mit tegyél. Persze ez nem váltja ki azt, hogy utána haladéktalanul keress fel állatorvost! És itt, most álljunk meg egy szóra! A legtöbb baleset, életveszélyes helyzet Murphy törvényét hűségeen követve akkor következik be, amikor:

- éjszaka van
- hétvége van
- négynapos ünnep van
- épp vidékre vagy külföldre utazol.

De leginkább, ha ezek kombinációja fordul elő. Vagyis itt és most keresd ki a közeli, elérhető állatorvosi ügyeletek címét és telefonszámát, és ha még nincs meg, a saját állatorvosod telefonszámát is, és vésd fel egy olyan papírra, amit kedvenced egészségügyi papírjaihoz teszel. És ezeknek a papíroknak alakíts ki egy állandó helyet, mert hidd el, nem lesz vidám egy vérző/hányó/eszméletlen állattal a dokumentumok után kutatni...

1. Légy óvatos!

Tudom, már izgatottan várod, hogy képzett állat-elsősegélynyújtó légy, de még mindig meg kell állnunk egy szóra.

Kétségbeejtő, ha egy kedvenc életveszélyben van, de nagyon fontos **annak a biztonságát** is szem előtt tartani, aki a sérült állat segítségére siet. Még ha saját kedvencedről van is szó, amelyik sosem harapna meg normál esetben, akkor is óvatosnak kell lenned! Ilyenkor a fájdalom és az ijedtség miatt könnyen odakaphat, kisebb-nagyobb sérülést okozva jó szándékú megmentőjének. Bármennyire is rohannál oda ösztönösen megmenteni, fontos, hogy megfontoltan közelíts, és nyugodt hangon szólítsd az állatot. Ha morog, felhúzza az ínyét közeledtedre, inkább hívj gyakorlott segítséget. Sokan ilyenkor vastagabb kesztyűt vennének, hogy azzal megvédjék kezüket, ennek azonban az a veszélye, hogy esetleg nem tudsz olyan finoman nyúlni a kis áldozathoz, és így további sérüléseket okozhatsz (nem beszélve arról, hogy egy erősebb harapás ellen mit sem ér a kesztyű).

Tehát: **az első az ember biztonsága!** Ez nem érzelmi kérdés, és nem önzés vagy kegyetlenség. Gondolj bele, mennyire hátráltatod az állat gyógyulását is, ha azzal kell töltened az időt, hogy magadat ellásd vagy orvost keress...

2. Klinikai vizsgálat, alapértékek

Bár ez látszólag nem tartozik az elsősegélynyújtás témakörébe, fontos lehet, hogy egészséges állataid alapértékeivel is tisztában légy. Tehát gondolkodj előre, és ellenőrizd az alábbi táblázat tulajdonság rovata alapján kedvenceidet! Írd fel, mik az alapértékek egészséges állapotukban! Ez később nagyon jól jöhet majd, ha össze kell hasonlítani, mert esetleg nem vagy biztos benne, hogy épp baj van-e vagy sem. Minden állat egyedi, az alapértékeik is azok.

Ahhoz, hogy felismerj egy betegséget vagy kóros állapotot, először is azt kell tudnod, **milyen a normális állapot**. Lehet, hogy lesz olyan eset, amikor arról kell döntened, szükség van-e szakemberre egy probléma megoldásához. Előfordul, hogy a helyzet annyira súlyos, hogy nincs kétség. Legtöbbször azonban a változások nem szembetűnőek, vagy **hosszú idő alatt, lassan** kezdenek kialakulni – mégis fontos, hogy időben felismerd és megfelelő lépéseket tegyél. Egy probléma időbeni felismerése megmentheti kedvenced életét.

A következő oldali táblázatból megnézheted, milyenek az **átlagos értékek** kutyánál, illetve macskánál.

Tulajdonság, érték	Megjegyzés	-	Normális	+
Pulzusszám percenként	Tapintása: combartérián. Számold 15 másodpercig, és szorozd meg 4-gyel!	<60-100 (kutya) <100 (macska)	Macska 100-160 Kutya 60-160 (macskánál, kisebb testű kutyánál alapból magasabb, sportkutyáknak és nagyon ellazult állapotban (alvás közben) alacsonyabb is lehet	<100-160 (kutya) <160 (macska)
Légzésszám percenként	Figyeld a mellkas emelkedését-süllyedését! Szintén 15 másodpercig számold, aztán szorozd 4-gyel!	<15	15-60 (kisebb testűeknek alapból magasabb, sportkutyáknak és nagyon ellazult állapotban (alvás közben) alacsonyabb is lehet	>60
Hőmérséklet a végbélben	Ha lehet, digitális hőmérőt használj, és told be min. 2-3 cm-re!	<38.0°C	38.0°C – 39.1°C	< 39.1°C
Fogíny színe	A felső ajkakat felhajtva nézheted meg a fogak felett	Halvány, fehér	Rózsaszín	Sötét vörös
Testtömeg (kg)	Otthoni mérés: kutyáddal együtt álljatok a mérlegre, majd vond ki a saját súlyodat a kapott eredményből		Fajtára jellemző alapérték	

3. Autóbaleset, esés

Civilizált világunkban háziállatainknak is olyan kihívásokkal kell szembenézniük, amire a természetben nyilván nem kerülne sor. Ilyen például ha elüti egy autó, vagy ha több emeletnyi magasságból lezuhan.

Legjobb, ha **hordágyat** rögtönzöl valami kemény, sima lapból (farostlemez, asztal- vagy ajtólap, jobb híján összehajtogatott kartondoboz), és pokrócból vagy lepedőből, és arra próbáld meg kíméletesen **rácsúsztatni** a pórul járt állatot, úgy, hogy megmarkolod a bőrét a hátánál a martájékon és az ágyéktájékon. Vagy ha sikerül, kisebb méretű állatnál úgy is jó, ha a végtagjai vonalában a törzsénél **alátámasztva emeljed át**. Ha gerincsérülésre van gyanú, arra nagyon vigyázz, hogy a fej ne legyen túlságosan hátra- vagy előreszegve – vagyis a gerincvonallal bezárt szöge kb. 160-180 °között legyen. Oldalirányban a fej lóghat, sőt, jobb is így, ha esetleg hányt vagy valószínűleg háynyi fog a kutya vagy cica..

Amennyiben **nyílt sérülést** látsz, a következőképpen járj el:

Ha **felületes a seb**, enyhe vérzéssel, akkor először próbáld meg **megtisztítani** a sebet! Legjobb a **folyó csapvíz** vagy zuhany használata. Közepes sugárral mossuk ki a sebet! Itt nem cél, hogy tökéletes legyen a tisztítás, csak a durvább szennyeződésekkel kell eltávolítani. Ebben az esetben is óvatosnak kell lenni, mert az addig esetleg békés kis páciens haraphat, ha megijed a víztől vagy fájdalmat okoz neki a mosás. Hidegben, kinti körülmények közt azonban nem ez az elsődleges, hiszen még ha meleg vízzel mosod is ki a sebet, a nedves bunda párolgása hőt von el az állattól, ami nagyon rossz hatással lehet sokkos vagy ahhoz közeli állapotban.

Tisztítás után (vagy anélkül, ha úgy jobb) tegyél a sebre fedőkötést!

4. Kötések

A **fedőkötés**

3 rétegből áll – kontakt réteg, nedvszívó réteg és rögzítő réteg.

A **kontakt rétegnek**, ami érintkezik a nyílt sebbel, mérsékelten **nedvesnek** és **sterilnek** kell lennie. Részmentesen kell a sebre tenni, de nem szabad durván nyomni! Értjen túl a sebszéleken legalább 1-1 cm-rel. Fontos, hogy jó legyen a **nedvszívóképessége**. Ne legyenek kiálló szálai vagy szöszei, amik esetleg a sebbe ragadnak.

Nedvszívó réteg. Ha a kontakt réteg a helyén van, kötözd be - végig feszesen tartva a pólyát, de nem rászorítva a sebre! Először tekerd körbe háromszor, hogy a kontakt réteg ne

mozduljon el, majd kezd el 45 fokban, azaz nyolcas alakban tekereselni (ún. kalászkötés)! Végül zárásként újra jöhet három egyenes tekerés. A lezárás lehet csomózás – ehhez középen hosszában ketté kell vágni a pólyát kb. 15 cm-en át, a két keletkező szárat egymáshoz kell csomózni, és az így keletkező két „szalaggal” egyszerűen körbekötöd. A másik lehetőség, hogy ragasztószalaggal rögzíted. Nagyon fontos, hogy ezt a kötözést se túl lazára, se túl szorosra ne készítsd! Előbbi esetben elcsúszik, utóbbiban keringési zavart, ödémát okozhat, és lassítja a sebgyógyulást is. Most aztán feladtam a leckét, mi? :D

Ha a seb az ujjhegyek és a csukló/boka között helyezkedik el, akkor a **lábvéget is bele kell venni a kötésbe**, és ez feltétlenül érjen a csukló/boka fölé legalább 1,5 pólyaszélességnnyivel. Ha a farkon van, akkor a **farok végét is** be kell bugyolálni ugyanígy. **Mindig a végtől indítsd a tekeresést** (az ujjak irányából a könyök/térd felé vagy a fark végétől a töve felé)! Ez a réteg hivatott felszívni a kiszivárgó váladékokat, illetve kipárnázza a testrészt, így mérsékli a terület fájdalmasságát.

Külső vagy rögzítő réteg. Ez lehet **ragasztószalag** (pl. Leukoplast) vagy rugalmas, tapadó anyag. Ez utóbbi speciálisan erre a célra kifejlesztett kötözőanyag, könnyű vele dolgozni, mert a rétegek szépen egymáshoz tapadnak, de ha elrontjuk a kötözést, gond nélkül vissza is fejthető és újra felhasználható. Mielőtt azonban ezt választanád, vedd figyelembe, hogy rugalmassága miatt könnyű túlszorítani, ezért párnázd ki vattával előtte, erre újabb réteg mullpólya (kb. 3 tekerés), és csak utána jöhet a rugalmas szalag. A vatta mindig lógjon ki fölötte, különben megint az unalomig ismételt keringési zavarnál lukadunk ki. A rugalmas szalag zárása is ragasztócsíkkal történik.

Mire figyelj a kötéseknel?

A kész kötést gyakran ellenőrizni kell a következő szempontok szerint:

- Van-e **duzzanat** alatta/felette,
- van-e körülötte **színelváltozás** a bőrön,
- nem túl **meleg** vagy **hideg-e**,
- nem áraszt-e **rossz szagot**, és
- **nem ázott-e át** a kötés.

Ha bármelyiket tapasztalod ezek közül, **cserélni kell** a kötést! Egyéb esetben is ajánlott naponta, de maximum kétnaponta a csere. Ilyenkor kicsit érdemes **szellőztetni** a bőrt az új kötés felrakása előtt.

Nyomókötetést

erős vérzésnél tegyél fel (nagyobb véna vagy artéria sérülésekor), de minél hamarabb állatorvoshoz kell vinni a beteget, mert ha tartósan **el van nyomva** a vérkeringés, az problémákhoz vezethet.

A kötés elkészítése hasonló a fedőkötéshez, azzal a különbséggel, hogy itt a kontakt réteg felhelyezése után **egy tekerés pólyát összetekert állapotban** helyezz a kontakt réteggel és 3 tekerésnyi pólyával fedett seb fölé, ez fogja a nyomást gyakorolni. Ezután szorosan, **feszesen**

tekereseld a rögzítő pólyát! Ha **átvérzik** a nyomókötés, tilos levágni, ehelyett **újabb réteg** kötést kell felhelyezni az eredetire. Ha nagyfokú a vérvesztés, figyelni kell a **sokkveszélyre** is.

Kötözésre alkalmas bármilyen megfelelő méretű textília. Ne rohanj steril kötözőanyagért, hiszen a seb úgyis piszkos már. Elég, ha lehetőleg viszonylag tiszta anyaggal kötözöl (de szükséghelyzetben még egy koszos rongy is megteszi, **elsődleges a komoly vérzés elhárítása**). A fertőtlenítés és a fertőzések terjedésének megakadályozása már az ellátó állatorvos dolga.

Mellkason, hason lévő erősen vérző sebnél inkább nyomd el helyileg a nyílást, ne kötözd körbe szorosan a beteget, mert akadályoznád a légzésben.

A kötözés (legalább) kétemberes munka. Még a legszelídebb kutya sem fogja megfelelő pozícióban tartani a lábát, amíg szép komótosan bekötözöd. Az elstetett bandáznak viszont nem ismételve a veszélyeit. Úgyhogy ne hősködj, **hívj segítséget!**

Szorítókötéssel NE

próbálkozz (a vérzés helye fölé helyezett erős kötés, amely a tápláló artériákat hivatott elszorítani), mert még ha sikerül is megállítani a vérzést, utána komoly vérkeringési zavart okozhat. Sőt, rosszabb esetben akár teljesen elszoríthatja a lábat, amit aztán amputálni kell esetleg. Ez a kötés **csak végszükség esetében**, spriccelő vérzés esetén használható, ha nincs más esély a beteg életének megmentésére, de legyél tisztában a kockázattal!

Amennyiben egy nagyobb esés vagy autóbaleset után az állat felkel, és **látszólag sérülés nélkül** odébbszalad, ne kerüld ki az azonnali állatorvosi vizitét: ilyenkor a **belső vérzések**, illetve egyes **belső szervek repedése** a legveszélyesebb, amiknek a hatása akár csak órákkal vagy egy-két nappal később jelentkezik, viszont halálos kimenetelű lehet!

5. Eszméletvesztés

Ha **eszméletét veszti** a sérült, elsőként a **légutak akadálymentesítését** kell megoldani: a szájüregből ki kell törölni az ott felhalmozódott nyálát/hányadékot, vagy bármit, ami akadályozza a légzést. Legegyszerűbben a **mutató- és a középső ujjadra tekert gézzel**, vagy más ronggyal.

Az ilyen beteget oldalára fektetve, fejét lógatva szállítsd, hogy az esetleg később felgyűlő folyadékok is szabadon távozhassanak a szájüregből. Ne adj **semmit szájon át!** Félrenyelheti, és ez további komplikációkhoz vezet. Ne ütögesd és ne öntsd le hideg vízzel, hogy „felébreszd”!

A sokkos állapotú állatot le kell takarni, mert hamar lehűlhet a teste, és az is veszélyezteti az életét. **Takard be** egy takaróval, és alá is tegyél egyet, hogy a hővesztésedet csökkentsd (inkább két takarót használj, mert ha egybe becsavarod, akkor esetleg nehezíted a belégzést)!

Agyrázkódásnál, agyvérzésnél komoly **rángógörcsök** is előfordulhatnak. Ekkor próbálj valamit a páciens szájüregébe tenni (pl. összecsavart törülköző), hogy a nyelvét el ne harapja, de arra nagyon kell figyelni, hogy ezzel a légzést ne akadályozd! Az is fontos, hogy amit a szájába teszel, erős anyagból legyen, nehogy el tudja harapni, mert félrenyelheti a kisebb darabokat, és máris nagyobb a baj! Hihetetlen erős tud lenni egy nagyobb kutya **harapása** – **ne becsüld alá!** Egy vastagabb botot is átharaphat, ha görcsösen összerándulnak a rágóizmok.

Nyugodt hangon folyamatosan beszélj hozzá, és próbáld az éles fényektől, zajjuktól kímélni. A testét takaróba is csavarhatod lazán, hogy a rángatózó végtagokkal ne tegyen kárt magában vagy másokban, de itt is figyelni kell, nehogy túlságosan összenyomd a mellkast.

6. Mérgezések

Különböző méreganyagokhoz is hozzáférhetnek háziállataink. Itt sajnos nagyon specifikus, hogy melyik anyagnál mit lehet tenni, de általánosságban annyit kell tudni, hogy:

1. Azonnal **akadályozd meg** a további hozzáférést a mérleghez.
2. Ha tudod, mi a veszélyes anyag, vidd magaddal a **dobozát vagy leírását** az állatorvoshoz.
3. Erősen savas vagy lúgos, **maró hatású anyagok** esetében **vizet** kell itatni, hogy felhígítsuk. De óvatosan, nehogy hányást okozzon a túl hirtelen sok itatás, mert az tovább károsítja a nyelőcsövet.
4. Ha nem tudsz azonnal orvoshoz fordulni, akkor egyéb mérgeknél friss esetben nagy mennyiségű **széntabletta** lenyeletése akadályozhatja a felszívódást (a szén megkötöti). De ilyenkor legalább telefonon keress egy állatorvost, hogy tájékozódj a lehetőségekről.
5. Vannak gyógyszerek ill. hatóanyagok, amelyek embernél nem, de egyes állatoknál mérgező hatásúak – ezt vedd figyelembe, mielőtt jó szándékkal házilag „kezeled” kedvencedet pl. fájdalomcsillapítókkal.

A 3-4. pontnál természetesen csak és kizárólag ép tudatú, eszméletén levő állattal lehet bármit is lenyeletni, különben félrenyelheti!!!

7. Harapás

Harapott sebeknél is hasonlóan járj el, mint az autóbalesetnél írtam, vagyis lényeg a **vérzéscsillapítás**, illetve **tiszta vízzel öblítés**. Erősebb fertőtlenítővel csak akkor próbálkozz, ha biztosan nem ér el a seb testüregig (hasüreg, mellüreg). Amennyiben ez kizárható, akkor Betadine oldat használható fertőtlenítésre például. A kutyaharapást szőrivel elmélet azért kissé sántít, tehát ne hagyd a kutyusnak vagy cicának, hogy nyalogassa a sebeit, mert csak újabb baktériumokat juttat a sebbe.

Szakember kisebbnek tűnő sebek esetén is lássa a beteget, mert a felszíni kis sebek hamar begyógyulnak, viszont megfelelő kezelés hiányában a bőr alatt komoly **tályog** keletkezhet, ha befertőződik. Az orvoshoz jutásig tiszta rongyból fedőkötést tehetsz a nyitott sérülésekre.

Nehéz döntés egy sérült állat esetében, hogy mit is tegyél, illetve mihez ne nyúlj inkább. Általánosan azt tudom tanácsolni, hogy próbáld a „Ne árts!” elvet követni, és ha kétséged van, hogy jól teszel-e egy beavatkozással, hívd inkább fel egy szakembert.

Dr. Demjén Zsófia
Állatorvos
www.vitapet.hu